

T A R İ H
VESİKALARI

Sayı : 2

Ağustos 1941

Cilt: I

ŞEHİDİ OSMAN EFENDİ SEFARETNAMESİ

[Sayı 1, sahife 80 den devam]

Bir gün evvel şehre dühul hususunu inha eylediğimizde ertesi günü mihmandarı merkum gelüp, "Başvekil muhibbane selâmlar eyledi bugün ref'i taabı tarik buyursunlar, yarın şehre davetleri için ricali devletimizden bir muteber kimesne tayin olunur, işbu teşrifatımız mucibince hareketle teşrif buyururlar,, deyu yedimize teşrifat defteri yollu bir harita vermekle derununa nazar olundukta muhilli namusı dinü devlet bir alay teklifatı baridei muhdese ile memlu görüldü ki ezcümle davetimize gelecek *Çeremoni Mister* tabir ettikleri teşrifatçıları mesabesinde olan kimesne konamızda gelürken kapudan taşra vafir yerden kethüdamız vesair müteayyen ademlerimiz istikbal ve hinto önüne düşüp racilen konak nerdübanına isallerinde bu fakir dahi nerdüban başında hazır bulunmam ile kaddi hamide temennadan sonra tarafı yeminimizde yedi yesarından tutup olduğumuz odaya götürdüğümüzde sadra iclâs ve kendimiz zirinde diz üzere kaid ve her sözde temenna ve temellükler ile mugayiri ırzı din ve devlet envai rezaletler teklifi sadedlerine cevap olmak üzere münakızı ırzu şanı dinü devlet olmayacak mertebe olan harekât ve ikramın fevkal'memulü mümkün ve musammemdir ve illâ bu makule şeriatimizde kat'a menhi ve şanı azamet nişanı devletime nakise verecek teklifatı anıfeye sureti müsaade kıyametler kopsa bir veçhile runüma olması hayyizi imkânda değildir deyu kat'i cevabımızla mihmandarı mezbur varub ve yine geldikte bu size davet için gelecek âdem devletimizin gayet rütbelû ve muteber ricalinden olmağla beherhal bu teklifata mütehammil olmalısız deyu tekrar ibramında ne garib bu gelecek âdemin rütbesi bizim sefaretimizin rütbesinden âli ise hizmetimize kendimizden rütbelû âdem tayini ne münasebet ve eğer bizden madûn ise bu kadar olmayacak tekellüfata ne hacet, dinü devletimin mesağına göre olan ikram ve ihtiramda serimû kusur etmem ve illâ ziyadesine kudretim yoktur dediğimde beli bu kimesne devletimizde gayet muteberdir lâkin cenabınıza tayin olunduğu mahzı ilâi şanınız içündür yollu müzahref kelimatı bi esasa şuruunda *وَلَنْ نَسْلَمَ* böyle olmuş lâkin bu surette teklif olunan mevad kârini husul olur ise dînen ve devletten bende ne vak'u itibar kalır ki hattâ mezburun ta'yininden kesbi şan oluna bu kadar israra ne hacet bu madde aynı: *Çıktı kulaktan kuyruk isterken* meseli meşhurunun masadaki olmağla darbı hadidi barid ile imrarı vakitten ne hasıldır deyu def'i meclis ile endişei hüsnü tevfihte iken (beyit: *birinden âciz iken müddeanın-biri de runüma oldu kazanın*) medlülünce yine Ozi üserasından kal'ai mezbure Su Kapusu kurbünde sakın *Veli ustanın oğlu Ataullah* nam kimesne ol mahalde rehberii hızrı tevfiik ile bu kadar karagollar ve galebe arasından fürcei fırsat bulup

s. 10

konağı ben-degiye vûluc ve girye künan, ilânı kelimeteyni şahadeteyn ile feryadu figan ederek zuhûr etmekle hayret ber hayret olmuştur ki bunu dahi bieyyi halin muktezayı din ve mucibi ahidnamei hümayun üzere kabul etmeli lâkin bu taifei anîdenin dahi baîd mahallerde üsera mad-desiçün olan gayzu hararetler cerahatı nasur misal derunı pürkinlerinde derkemin iken payitahtlarında vukuu mayei hıraşı külli olduğundan kat'ı nazar henüz sabıkulbeyan tekâlifi gurur unvanlarına mümkün mertebe feysal verilmek hengâmında bu dahi ne hengâmei velvele pira olacaktır لاحول ولا قوة الا بالله . Amma ne çare muktezayı şeriat ve şurutı ahidnamei humayunı menkıbet üzere her ne hal ise bu mü'mini halisulbali dahi hasmı bed sikâlden tahlis ve tahaffüz hususunda terettüb eden eza ve cefaya tahammül olunmalıdır deyu fikir esnasında der'akab mihmandar ve bir kaç dahi âyan yollu mekkârlar kemali hiddet ve gazez izhar ederek nezdi ben-degiye gelüp bu size gelen oğlan kılıcımız ile aldığımız üsera-dan ve dahi sabavetinde hıristiyan olmağla reayamızdan ma'dud ve ağası olan ceneral devletimizin büyük hizmeti *Birandebur* [1] seferine memur olmağla siyaneti ahvali mültezemimiz olduğundan maada siz henüz Petreburka duhul etmedin paytahtımızda devletimizin şanına şeyn verecek mevada şurû ettiniz bundan sonra işler başka olur deyu envai mügale-tai mütekebbirane ile iğlâzı kelâm ve ayak patırdısile kasdı ihafede olan haltıyyatlarına sabır ve muktezayı vaktu hal üzere mülâyemet ve mülâtafet suretlerle "Bire canım bir kaç def'adır ki sizlere tefhim ediyorum, tayin eylediğiniz konaklardan harice çıkup evlerinizden veya sokaklarınızdan âdem sürüb götürmüyoruz derunlarında imanları kavi olanlar bu kadar muayyen bekçiler ve karakollar arasından hazreti rabbülâleminin inayeti ve dini mübininde rüsuhiyetlerinin ianeti ile halâs olup geliyorlar. Bu madde ise âzamı levazımatı diniyye ve muktezayı ahidnamei hümayun üzere ehemmi mühimmatı zaruriyei fakiranemden olmağla kabul etme-yüp de reddü tardmı edeyim ve hasreddünya vel'ahire mazmununa ma-sadakmı olayım, sübhanallah! Evvelâ bu ne makule dostluğa riayet ve şartı sulhü himayettir ki bermucibi ahidnamei hümayun dostane muamele ve munsifane hareket ile bu makule üserayı kendiniz bilâ zahmet teslime mübaderet edecek iken böyle maglâtai nâbeca ile muhilli şerâiti dostı evzaa içtira edersiniz ve galiba böyle evzâi barideye devletinizin dahi rızası olmamak gerektir, mukaddemlerde dediğim gibi bu maddeler başvekil vesair rüesanız ile mahalli ta'rizde müz-akere olunur şimdilik gayrı umuru görelim deyu def'i meclis akabinde tercümanı mesfur Kostantin ve bir kaç kimesne dahi mahremane güya

[1] Brandeburg, [yedi sene harbi, 1756-63]

- S. 11 kendülerden ıslâhı zâtülbeyn veçhile hayırhahlık suretinde gelüp mahfice sultanım bu mevad devletimizin kesri ırzu şanına bais ve cenabınıza küllî iğbirar ile intifamıza halel terettüp edecek manadır. Lâkin veçhi münasib üzere buna şöyle bir nizam tefekkür eyledik ki, gerek asayişinize ve gerek intifâmınıza halel gelmesün diyerek binayı rüşveti kelâmiyeye vaz'ı esası bîmesasları cevabında "Hududunuza dahil olalıdan bu ane gelince gerek benden ve gerek etbaımdan devletinizin şanına kesir vermekle vesilei iğbirar ve hilâfı muktezayı dostı ne makule hareket mer'i ve mesmunuz oldu?," dediğimizde "Haşa bir dürlü hareketi nâbecanız yoktur ve vücuhla her tavrınızdan hoşnuduz, illâ bu üsera mâddesinde ısrarınız devletimizin rızasına gayet mugayır bir mana olmağla bu babda bir mikdar rehavet ve celbi menfaata himmet ile bu üç neferi mahfice dairenizden tard buyursanız mübalega tahsili rızadan maada fevki mayetesavver intifamıza biz mütekeffiliz ve ne mikdara razı olursunuz hufyeten biz getirüb teslim eyledikten sonra yevmen feyevmen terakki pezir olacağında iştibah buyurman deyu maddeyi el'iyazü billâhi tealâ küfri mahz olan hutamı dünya için üserayı islâmı fûruht kalıplarına ifrâğ ettiklerinde neûzu billâhi tealâ bu teklifi anif ne makule türrehattır bu keyfiyeti merdude evvelen dini islâm ve şeriatı mutahharei hazreti seyyidül'ename muhalefet ile mucibi nekâli ahiretten ve saniyen sayei yezdan ve şahinşahı âlemyan şevketlû kerametlû padişahımız efendimiz hazretlerinin rızayı felâh iktizayı cihanbanilerine mugayeretinden nâşi müstevcibi envârı hasaret olduğu bedihi iken emri dünya dursun انى اخاف ان عصيت ربي عذاب يوم عظيم manayı şerifini tefhim ile dinimi dinara tebdil etmek ne ihtimal bu makule mevad sonra faysal bulur deyu kat'i cevabla hatmi kelâmı bu sureti degalbaziden dahi meyus olduklarına binaen zaruri cümlesi sükût eyleyüp yine şabikubeyan davetimize gelecek âdemlerinin tazimine müteallik kelimatı sabıkayı irad ve ibramda Musır olduklarında buna dahi tâzimi müfriti mültezem ve matlûbî devletiniz olan müteber kimesnenin kadrine göre ifratı ikram şeriatimizde menhi olmağla bu fakirin edaya bir veçhile kudretim yoktur bari tazimi muhilli şerayiti din olmayacak rütbede bir kimesne tayin olursa ben ilâi şandan geçtim ve illâ doğrusu her kim gelürse vakti iyabında olduğum odada mukaddemce kaimen bulunub tarafı yesarıma ik'ad ile kaidei devleti aliyye üzere tatlu ve kahve ve buhur misillû ikramdan gayri bermuktezayı din ve devlet gayrı bir dürlü vaz'a kudretim yoktur lâfzile kat'i serriştei kilû kal olundukta bu hadialarının dahi kârgir olmayacağı meczumları olmağla nev'i rıza suretinde mahalli merkuma yevmi nüzulümüzün beşinci günü tertibi alaya şürü eylemişlerdir bu abdi mukdim dahi bezli nakdinei ihtimam ile etbai

bendegiyi esvabı müceddede ile tezyin ve böyle mahalde tekмили şanı übbühet nişanı devleti aliyyei ebediyyül'unvan için istirkak olunan beş re's kendi atlarımız ve bir aded bargirimiz rahtu bisatı sîmîn ile yedek tertib olunub ikramı nâbecasında devletimizin pek büyük ricalindendir deyu merreten bade uhra muârazaları sebk eden herifin intizarında iken bu dahi böyle zuhûr eyledi ki, mukaddema sefiri kebir Ümni Mehmed bey merhumla seferimizde maiyyetimize tayin olunanlardan kesreti hilede şeytana sebak vermeğe kadir indlerinde lafzen lârûtbe muteberleri olan *Yorgaki* nam rumiyyülasıl veledi zina ki anasıl İstanbulda mütevellit ve hali şebabında *Hasan Kolu* demekle meşhur çengiler arasında neşvüne- ma ile fenni musikî tahsilinden sonra bir mıkdar alet kitabları karıştırıp S. 12 .
oldukça terkib istihracına kadir ve luğati farisi ve mümkün mertebe hat ve inşaya ve dahi biraz fen aşına olmağın kavli hodi üzere bazan balyos tercümanlığıle evkatgüzar ve bir müddet dahi Boğdan voyvodası *Kostantin* [1] hizmetinde vaktini imrar ve ahırül'emr *Isakçı* senesi [2] casusluk töhmetile firar edüp Venedik ve Nemçe memleket-lerin keştü güzar ile nihayetinde memleketi rusiyede karar etmekle kavımı mezbur, mesfurun şeytanatından mahzuz olup hizmetlerinde istihdam ve daima kenduden gerek devleti aliyye ve gerek sair gezdüğü yerler kavanininden istilâm hassaten devleti aliyyei azamat medarın etvarına ittilâ ahassı matlûbları olmağın istifham ile hâşa kasdı teşebbühe vesile ittihaz etmelerile giderek istishab ve lieclimaslaha mutemedleri zümresine ilhak eyleyüp devleti aliyye süferasının maiyetlerine meal bilür yollu muayyen olmağla def'ai ulâ seferimizde nice keyd ve mekrü mâzarratı meşhud ve malûmumuz olmuştı. Bu def'a dahi bu kadar hengâmeler ile maiyyeti- mize tayin olunan meğer bu yadigâr olmağın tâ gelince zat ve rütbe- sini ketm ve ihfa ile mutlak büyük ricalimizdendir tâbirleri dahi yine kendi şeytanelerinden neş'et etmiştir ki halâ rütbesi *Bergadir* [3] yani henüz cenarel değil amma mirliva payesile cenarel rütbesinde ve mansıbı bilâ teşbih teşrifatçılık olduğundan mukaddema hal ve şanı gereği gibi malû- mumuz olmağla şimdi arzı şan ve müfaharet zımında olduğu malûm olmuştur. Velhasıl alay günü davetçi geliyor deyu haber verdiklerinde biz dahi âdemlerimizi münasib mahalle istikbali için tesyir eyledik amma geliyor geliyor sadasile müstakbillerin ziyade intizarından kenduye şan verüp bu batı hareketle güya biz mukaddemki bildiğiniz değiliz yollu vazı'la mabeyni bir buçuk saat geçtikten sonra hezaran nazü istiğna ve güçle konağımıza vâsıl ve olduğumuz odaya dahil oldukta manzurumuz olıcak

(Arkası gelecek sayıda)

[1] Gonstantin Maurocordato

[2] 1736-37

[3] Bregadiye